

GUIÓ PER A LA PRESENTACIÓ DEL PROJECTE COMPARTIT “DE LA GARROTXA A L'EMPORDÀ, VIU EL FLUVIÀ”

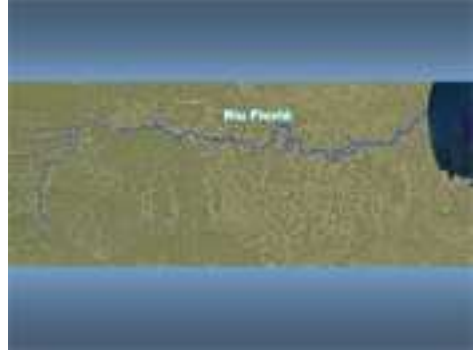
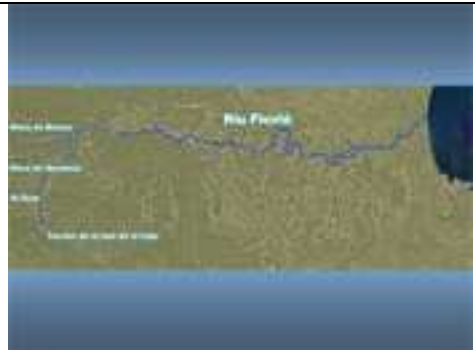

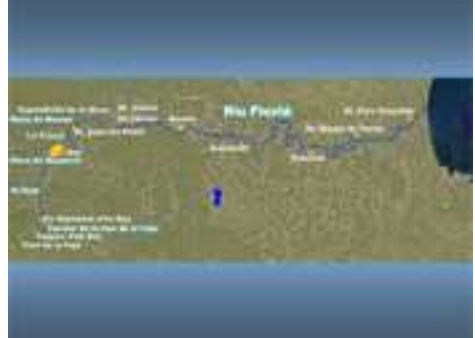
De color **blau** trobareu les explicacions que es poden fer directament a l'alumnat i, en negre, els comentaris i suggeriments relacionats amb la diapositiva.

Cal recordar que les preguntes són totalment obertes. Per això, mentre es van contestant caldria que s'escriuissin les respostes i els dubtes que es puguin anar generant a la pissarra i que posteriorment s'elaborés un mural amb tot aquest material per tal de tenir-lo present al llarg del curs i veure com van evolucionant a mida que es van completant les visites. Ens haureu de fer arribar una còpia de les respostes i dels dubtes als CdA.

Creiem que la presentació que es faci el mes de setembre-octubre, hauria de servir simplement per saber quins coneixements inicials té l'alumnat, sense intentar introduir conceptes nous ni forçar cap situació. Ens servirà per poder programar les sortides i veure com van evolucionant els coneixements al llarg del curs.

Encara que a la presentació hi trobareu les diapositives seguides, hem dividit el guió en capítols que us poden servir a l'hora de treballar-la a l'aula. No hem inclòs aquests títols en la presentació per no avançar conceptes a l'alumnat, encara que, a mida que avancem en el coneixement del riu, potser ells mateixos els poden arribar a suggerir.

	<p>És el moment de fer la presentació del Projecte Compartit: l'estudi del riu Fluvià diferenciant les característiques del curs alt, mitjà i baix, fins a la gola, recollint les dades d'inspecció del Projecte Rius per tal de conèixer-ne l'estat de salut. De fet, a l'alumnat potser seria millor encarar-li al revés: volem conèixer l'estat de salut del nostre riu i veure si canvia des de prop del naixement fins que desemboca a la Mediterrània. Però per a poder-ho fer, cal veure què en sabem del nostre riu.</p>
<h3>EL RIU</h3>	
	<p>¿Què diríeu que es veu en aquesta diapositiva? Caldria anar a buscar les respostes següents: A la dreta el mar, el golf de Roses El riu Fluvià amb algunes rieres i torrents, ja siguin dels que formen la capçalera com dels primers afluents.</p> <p>¿Quines comarques hi apareixen? Part de l'Alt i del Baix Empordà, de la Garrotxa, del Gironès i del Pla de l'Estany (clicant sobre el botó groc s'obre un mapa de comarques; si cliqueu sobre el mapa, passeu a la diapositiva següent)</p>

	<p>Aquest és el mapa de comarques on hi ha un requadre que es correspon amb el mapa que estem treballant i així es poden veure les comarques que abasta.</p> <p>Clicant a qualsevol punt, es passa a la diapositiva següent.</p>
	<p>Si no han arribat a la conclusió que el pintat és el riu Fluvià, aquí se'ls hi comenta i, si hi han arribat, se'ls hi ratifica.</p> <p>Hem pintat també algunes de les rieres i torrents que formen la capçalera. Tot i que la gent del país considera que neix a la font de la Faja, no pren el nom de Fluvià fins més enllà de Bas. Algunes de les rieres dibuixades, doncs, ja és afluent del riu.</p> <p>A partir d'aquesta diapositiva es pot fer una altra activitat a classe sobre els afluents del Fluvià. També es pot explicar el conte que trobareu al final sobre el nom del riu.</p>
	<p>Hem pintat el torrent de la font de la Faja que és una de les que formen la capçalera –la que forma el riu, segons la gent del país– mentre que les rieres de Riudaura, de Bianya i el Gurn –la riera que baixa de St. Privat– ja són afluents del Fluvià.</p> <p>Com que l'accés a les rieres de la capçalera és prou difícil per anar-hi amb alumnes, farem el primer itinerari al Gurn.</p>
	<p>L'Estany de Banyoles es pot considerar dintre de la conca del Fluvià, ja que rep les aigües d'alguns dels seus afluents per filtració.</p> <p>És el moment de preguntar a l'alumnat quins nuclis de població sap que estiguin vora el Fluvià i apuntar-los a la pissarra.</p>
	<p>Tot seguit es pot comprovar quants n'han dit dels que apareixen a la diapositiva i, si n'han dit algun que no hi apareix, analitzar per què no hi és (normalment, o perquè és un veïnat molt petit o perquè el nucli urbà actualment s'hi troba massa lluny, encara que en el nom hi surti el topònim "Fluvià" perquè el riu passa pel seu terme municipal). Hi hem inclòs la font de la Faja perquè és on els habitants de la zona consideren que neix el riu.</p>

	<p>Es planteja la primera pregunta...</p>
	<p>...que es completa en aquesta diapositiva. ¿Què creus que passaria si, de cop, desaparegués el riu Fluvià? Es pretén que demostrin si tenen clar per a què serveix el riu. Si canviaria la flora i/o la fauna, si anirien desapareixent les platges del golf de Roses, que contestin o que preguntin què passaria amb l'aigua de la pluja (en aquest sentit podrien arribar a la conclusió que es tornaria a formar el riu més o menys al mateix lloc)... L'ideal és que no els suggerim cap d'aquests temes, haurien de sortir d'ells mateixos.</p>
<h2>L'EROSIÓ</h2>	
	<p>Cal deixar-los un moment d'observació abans de formular la pregunta.</p>
	<p>¿Quines diferències observes entre els dos paisatges? Bàsicament, cal que se n'adonin que el paisatge 1 és una plana, mentre que el 2 correspon a una vall envoltada de muntanyes no gaire altes (concretament, la del Fluvià vista des de la Mare de Déu del Mont). El fet que hi passi o no hi passi un riu, si no surt ara, pot ser que sorgeixi espontàniament més endavant.</p>

<p>MIRA T AQUESTES DUES FOTOGRAFIES</p> <p>¿Creus possible que el paisatge 2 s'assemblés a l'1, fa 2 milions d'anys?</p>	<p>¿Creus possible que el paisatge 2 s'assemblés a l'1, fa 2 milions d'anys?</p> <p>Els 2 milions d'anys és una dada purament de referència per a la diapositiva que ve més endavant. Cal que els deixeu clar que es tracta de molt i molt temps enrera.</p> <p>Han de dir la seva, sense que els vulguem induir a la resposta correcta. Aniria bé que la resposta fos afirmativa. En tot cas hem de demanar-los una explicació del perquè de la seva resposta.</p>
<p>MIRA T AQUESTES DUES FOTOGRAFIES</p> <p>¿Creus possible que el paisatge 2 s'assemblés a l'1, fa 2 milions d'anys?</p> <p>Si hagués estat així ¿com s'hauria produït aquesta transformació?</p>	<p>Si hagués estat així ¿com s'hauria produït aquesta transformació?</p> <p>Hauria de sortir el tema de l'erosió i apuntar la resta de suggeriments i preguntes.</p>
<p>MIRA T AQUESTES DUES FOTOGRAFIES</p> <p>¿Creus possible que el paisatge 2 s'assemblés a l'1, fa 2 milions d'anys?</p> <p>Si hagués estat així ¿com s'hauria produït aquesta transformació?</p> <p>Qui n'hauria estat el responsable?</p>	<p>¿Qui n'hauria estat el responsable?</p> <p>Si no ha sortit abans el riu, aquest és el moment en què sortirà, segurament.</p> <p>Arrel d'aquesta qüestió es pot parlar de les valls fluvials, suposant que l'alumnat doni peu a parlar-ne.</p>
<h2>LA SEDIMENTACIÓ</h2>	
<p>AIXÍ ES COM VEIEM L'EMPORDÀ AVUI</p> 	<p>Aquest és el mapa de l'Empordà tal com és en l'actualitat. Aquí s'escau la pregunta a l'alumnat:</p> <p>¿Sabeu quines poblacions ens senyalen els punts vermells que hi ha en el mapa?</p> <p>Naturalment, no cal esperar que ens donin les respostes correctes, però així ens podem fer el càrrec de com se situen en el mapa.</p> <p>Els tres punts vermells iguals corresponen a St. Pere Pescador, Besalú i Olot respectivament. El més gran representa Figueres i l'hem posat com a referència per a observar la diferència amb el mapa següent</p>

<p>AIXÍ ES COM ERA FA 2 MILIONS D'ANYS</p> 	<p>Ara podem observar com era la mateixa zona fa molt i molt de temps (els dos milions d'anys són la referència que ens relaciona aquesta diapositiva amb la que hem vist anteriorment de la vall del Fluvià). L'illa és el massís del Montgrí que, en aixecar-se el Pirineu va patinar sobre els estrats superiors existents aleshores fins la posició que ocupa actualment.</p> <p>Encara que les poblacions no existien aleshores, es pot utilitzar la referència de Figueres per a fer-se càrrec de l'abast del fenomen i fer notar que el lloc on ara hi ha St. Pere Pescador en aquella època estava al mig del mar.</p>
<p>Quines diferències observes entre els dos mapes?</p> 	<p>¿Quines diferències observes entre els dos mapes?</p> <p>El mar entrava molt més terra endins del que ho fa actualment.</p>
<p>Quines diferències observes entre els dos mapes? ¿Què creus que deu haver passat?</p> 	<p>¿Què creus que deu haver passat?</p> <p>És important saber què contesten a aquesta pregunta abans de comentar res més.</p> <p>Evidentment, la terra ha guanyat terreny i ha fet recular el mar (però això no cal que els hi diguem!).</p>
<p>Quines diferències observes entre els dos mapes? ¿Què creus que deu haver passat? ¿D'on han sortit els materials que han format la plana?</p> 	<p>¿D'on han sortit els materials que han format la plana?</p> <p>Aquesta pregunta l'hi hem posat per veure fins a quin punt relacionen el fenomen de l'erosió (formació de la vall fluvial) amb el dipòsit de sediments al curs baix del riu.</p> <p>Serà interessant escoltar les seves respostes.</p>
<p>Quines diferències observes entre els dos mapes? ¿Què creus que deu haver passat? ¿D'on han sortit els materials que han format la plana?</p> 	<p>¿Qui els pot haver portat fins allà?</p> <p>Si han pogut relacionar l'erosió amb la sedimentació, la resposta és clara.</p> <p>Si no tenen clar que ha estat el riu veurem com ho expliquen.</p>

¿Quin paper creus que juguen els rius en la modelació del paisatge?

Aquí busquem la síntesi de les preguntes anteriors, suposant que hagin arribat a les conclusions correctes. Si no fos així, no cal preocupar-se, que ja hi arribaran.

ELS CURSOS DEL RIU

Cal deixar-los un moment que mirin les fotografies i que comentin què hi veuen.

¿Per ser del mateix riu, quines diferències hi veus?

A la primera el riu és més estret, amb la llera plena de pedres, poc cabal i fort corrent.
A la segona, l'aigua gairebé sembla estancada, però les ribes altes (comparar-les amb els arbres) ens donen a entendre que, encara que en aquest moment no s'apreciï, hi sol circular un corrent prou fort.
Pel que fa a la tercera, el riu és ample, amb poc corrent i s'hi aprecia clarament l'inici d'un meandre.

¿Podries trobar alguna explicació que justifiqués aquestes diferències en un mateix riu?

Si no en troben cap, o les que exposen no són les correctes, serà bo veure com a mida que anem completant les visites van avançant cap a la solució.
Si arriben a la conclusió que les fotografies corresponen als tres cursos diferents del riu, el curs alt, el mitjà i el baix, és el moment de consolidar el que s'ha estudiat sobre el tema o de introduir-ho si és que encara no se n'ha parlat.

Si arriben a la conclusió correcta, es pot plantejar una nova pregunta d'aprofundiment:

¿Com és que les ribes en el primer cas són molt menys altes que en el segon?

	<p>La resposta està basada en la duresa del terreny per on es forma la llera, molt més dur i d'origen volcànic el primer, mentre que el segon està format per conglomerats, més fàcilment erosionables.</p>
<h2>LA VIDA AL RIU</h2>	
<p>MIRA'T BÉ AQUESTES PLANTES:</p> 	<p>Cal deixar-los una estona perquè les puguin observar amb calma i preguntar-los:</p> <p>¿Quines d'aquestes plantes us sona haver vist alguna vegada?</p> <p>Si la resposta és afirmativa:</p> <p>¿On les heu vist?</p>
<p>¿A QUINS CREUS QUE ELS CAL VIURE VORA L'AIGUA I A QUINS NO ELS CAL?</p> 	<p>¿A quins creus que els cal viure vora l'aigua i a quins no els cal?</p> <p>Pregunta, com totes les altres, totalment oberta. En tot cas, cal que justifiquin el perquè de la seva tria. També és important que es conservin les respostes en el mural que recomanàvem al començament per tal que es vegi com evoluciona el seu coneixement a mida que anem completant les sortides i saber si són capaços de reconèixer-les una vegada les hagin vist a la natura, ja que de pollancre, verns, saulics i balques en veurem en els recorreguts que farem vora el riu.</p>
<p>MIRA'T BÉ AQUESTS ANIMALS:</p> 	<p>Cal deixar-los una estona perquè els puguin observar amb calma i preguntar-los si els sona haver-los vist i on.</p>
<p>¿A QUINS CREUS QUE ELS CAL VIURE VORA L'AIGUA I A QUINS NO ELS CAL?</p> 	<p>¿A quins creus que els cal viure vora l'aigua i a quins no els cal?</p> <p>En aquest cas ja és més complicat assegurar que els veurem, però cal saber si tenen clar que:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les granotes necessiten l'aigua per a viure. • De sargantanes n'hi ha arreu. • Els ànecs tenen les potes amb membranes interdigitals perquè naden molt millor que caminen.

	<ul style="list-style-type: none"> • El pit-roig és un ocellet que podem trobar arreu. • Les llúdrigues són molt bones nedadores i s'alimenten de peix. Només viuen en aigües lliures de contaminació. • El bernat, si és pescaire.....
	<p>I, amb això, hauríem acabat.</p> <p>Ens sembla que les respostes de l'alumnat, així com les preguntes i els dubtes que se susciten durant la presentació, ens seran de gran utilitat a tots plegats per saber per on hem de començar i quin camí hem de seguir per arribar a assolir els objectius que ens hem proposat.</p>

Recordeu que és imprescindible que ens feu arribar als CdA aquest material que haureu recollit durant la presentació, almenys una setmana abans de la data de realització de les sortides per tal que tinguem temps de fer-ne l'anàlisi .

Moltes gràcies a totes i a tots.

D'on ve el nom del Fluvià (conte que, si no és cert, és ben trobat)

A la capçalera de la vall d'en Bas hi ha tot un seguit de torrents i rieres que, ajuntant les seves aigües, formen el curs del riu. A partir d'aquest punt baixa mansament per la vall que varen omplir les laves dels volcans que hi ha per aquella zona. Però abans d'arribar al fons de la vall les aigües van saltironant de pedra en pedra omplint d'escuma les molses, mentre esquitxen les plantes que hi ha a les ribes.

Heus aquí que un dia, quan es varen trobar totes les rieres i els torrents a la vall es varen posar a discutir sobre quin era el més important de tots, ja que el riu hauria de portar el seu nom. Tant xivarri varen fer que varen despertar el Pare Sacalm que roncava plàcidament estirat amb el cap sobre l'herba tendra de vora el riu.

— ¿Què us passa? ¿Per què crideu tots alhora? — els va preguntar.

— És que necessitem saber quin és el més important de nosaltres — li respongueren.

— ¿Per què ho voleu saber? — va intentar esbrinar el Pare Sacalm.

— Perquè el riu que baixa per la vall ha de portar el nom del més important de nosaltres! — li varen dir, com si fos la cosa més lògica del món.

— I és clar, no us poseu d'acord perquè tots voleu ser més important que els altres! — va deduir el Pare Sacalm.

— Doncs sí, això és el que passa — varen reconèixer— ¿No ens podries donar una solució de com poder-ho saber?

— No sé... potser si feu una cursa... i el que guanyi...

No el varen deixar acabar de dir. Tots els torrents i totes les rieres es varen posar a cridar molt contents i contentes per la idea que tot just havia apuntat el Pare Sacalm.

Ràpidament varen organitzar la cursa i cadascú va preparar bé la seva llera, polint les pedres, tallant les lloses per poder fer els salts més verticals, arrossegant les roques que els feien nosa i tallant les branques que es gronxaven sobre l'aigua, tot per poder córrer el més ràpid possible i poder guanyar i arribar primer.

Quan va arribar el dia, el Pare Sacalm va donar el tro de sortida i es va posar a ploure a bots i barrals. L'aigua caiguda va omplir torrents i rieres que es varen precipitar avall amb un brogit tempestuós, saltant roques i cingles verticals amb la màxima velocitat que podien treure del pendent de les muntanyes. Però heus aquí que tots els torrents i totes les rieres varen arribar a baix alhora. Mira que és difícil, però això és el que va passar.

I va tornar a esclatar la discussió però, a més, aquesta vegada li donaven la culpa al Pare Sacalm perquè la idea que els havia donat no havia funcionat com esperaven.

Enfadat per tanta gresca i desagraïment, el Pare Sacalm va esclatar:

— Ja n'hi ha prou de murga! Si no sou capaços de decidir les coses tot solets, caldrà que jo ho faci per vosaltres! Vaig conèixer uns homes que varen viure per aquestes terres fa molts anys i del riu en deien Fluvianus, per tant li direm... Fluvià!

Si en comptes de discutir i cridar
S'haguessin assegut a parlar
Potser avui el riu no es diria Fluvià

I així fou que cap d'aquells va arribar a ser riu i es van quedar com eren: només torrents i només rieres. Que perquè el Fluvià comenci a ser el que és, han de col·laborar tots plegats.

Vet aquí un gos, vet aquí un gat, aquest conte s'ha acabat

Vet aquí un gat, vet aquí un gos, aquest conte ja s'ha fos.

Evolució del nom:

- Clodianos (topònim indigueta adoptat pels grecs)
- Clodianus (topònim llatinitzat a la 2a declinació en un escrit de Mela al s. I dC)
- Cluvianus (aprox. s. III - V dC)
- Fluvianus (escrit de l'any 855)
- Fins al Fluvià actual.